

Rozúčtování autorských odměn v oblasti živé hudby

text: Roman Cejnar

Licencování živé hudby je nejstarší oblast činnosti ochranek. V dobách, kdy neexistovalo rozhlasové ani televizní vysílání jakož ani zvukové nosiče, bylo živé provozování hudby jedinou formou užití, kterou mohly ochranky licencovat a za kterou mohly požadovat autorské odměny. Ochranké organizace od počátku používají při rozdělování (rozúčtování) těchto autorských odměn tzv. bodový systém. Pojďme se detailně podívat, jak rozúčtování živé hudby bodovým systémem probíhá.

Rozúčtování s vypočtenou korunovou hodnotou bodu

Ochranka více či méně úspěšně licencuje (zpoplatňuje) provozování živé hudby a více či méně úspěšně získává hlášení o užitých skladbách. V tom nejjednodušším případě si představme, že po celý rok zpracováváme hlášení pořadatelů a za každé nahlášené provedení každé skladby uděláme u jejího názvu čárku – přiřepíme jí jeden bod. Zároveň na samostatném účtu evidujeme veškeré platby od pořadatelů. Po skončení kalendářního roku pak sečteme všechny čárky

(body) u všech skladeb a sečteme inkasované autorské odměny. Od nich odečteme náklady na režii a sumu určenou k rozúčtování vydělíme souhrnným počtem bodů. Tím získáme korunovou hodnotu bodu, zkráceně KHB. Tedy kolik korun budeme vyplácet ze jeden bod, v našem případě za jedno provedení skladby. Známe-li KHB, zpětně vynásobíme u každé skladby počet získaných bodů (počet jejích provedení) korunovou hodnotou bodu. Tím spočteme honorář dané skladby za celé rozúčtovací období. Má-li skladba více nositelů práv, rozdělí se honorář mezi ně.

Protože honorář za provedení díla se musel následně rozdělit mezi nositele práv (skladatel, textař, nakladatel), za každé provedení se ve skutečnosti připisoval nikoli jeden bod, ale 12 bodů. Rozúčtovaný honorář na skladbu byl pak násobkem čísla 12. Takový honorář se před sto lety bez kalkulaček a computerů dobře dělil mezi dva, tři i čtyři nositele práv. Proto má dodnes v Ose písnička či jednoduchá populární skladba 12b, a proto i vyšší bodové hodnoty jsou násobky dvanácti.

Korunová hodnota bodu se tradičně vypočítávala po skončení rozúčtovacího období jako podíl: „celkové inkaso za dané období“ děleno „součet bodových hodnot všech užití v daném období“.

Takto vypočtená KHB je exaktní číslo, při rozúčtování s jeho použitím se veškeré zinkasované autorské odměny beze zbytku rozdělí na užitá díla a mezi jejich nositele práv. Nevýhodou tohoto postupu je, že musíme čekat na konec rozúčtovacího období, než můžeme KHB vypočítat, a teprve následně podle ní můžeme rozúčtovat. V praxi to dříve znamenalo, že honorář za užití např. na novoročním koncertě bylo možno rozúčtovat a vyplátit až po skončení celého kalendářního roku.

Rozúčtování s pevnou korunovou hodnotou bodu

V Ose jsme vyvinuli a od letošního roku 2010 aplikovali model, který nazýváme Rozúčtování s pevnou KHB. Tento postup umožňuje vyplácet honoráře z živé hudby (a nejen z ní) prakticky okamžitě poté, co dojde platba od pořadatele a zpracuje se hlášení. Osa namísto toho, aby čekal na uplynutí rozúčtovacího

období a poté KHB spočítal, KHB na začátku roku po vyhodnocení mnoha parametrů odhadne. KHB se tedy stanoví předem, a jakmile dojde hlášení z akce i platba, mohou být po zpracování údajů honoráře okamžitě vypočítány a připsány na interní konta zastupovaných. To výrazně urychluje cestu honorářů od uživatele k autorovi.

Na konci roku se pak porovná souhrnné inkaso a vyplacené honoráře. Bude-li rozdíl do 5% celkového objemu, převede se přebytek/deficit do dalšího období a zohlední se při stanovování pevné KHB v dalším roce. Bude-li přebytek vyšší než 5%, doučtuje se autorům. Bude-li deficit vyšší než 5%, pak je rozdíl nad 5% uhrazen z Rezervního fondu.

Tento rozúčtovací model, schválený Valným shromážděním v loňském roce, se přes dílčí komplikace podařilo v průběhu prvního pololetí uvést do praxe. Takže kromě obvyklého vyúčtování živé hudby za 2. pol 2009 v červnové výplatě jsme v zářijovém výplatním termínu obdrželi vyúčtování za část prvního pololetí 2010 v souhrnném objemu přes 12 mil. Kč. S tím, jak se bude systém usazovat, lze očekávat další zrychlování. Naše honoráře by se v Ose již neměly hromadit a čekat na rozúčtování, ale měly by přes Osa co nejrychleji protékat od uživatelů k autorům.

Pro úplnost dodávám, že koncerty s inkasem nad 30 tis. Kč se již několik let rozúčtovávají mimo bodový systém, a to tzv. přímým rozúčtováním. U přímého rozúčtování se inkaso z akce po odečtení režie rozdělí rovnoměrně na jednotlivá užitá díla.

Detaily rozúčtování živé hudby bodovým systémem

Jednou z důležitých výhod bodového systému je fakt, že tímto postupem dokážeme veškeré inkaso v daném období beze zbytku rozúčtovat na jednotlivá díla.

Druhou důležitou vlastností bodového systému je možnost diferenciací děl. Jestliže děláme „čárky“ za užití díla, pak je jistě potřeba nějak odlišit třímínutovou písničku od čtyřicetiminutového oratoria, jinak by provedení písničky i oratoria generovalo stejný honorář. Toho docílíme tím, že provedení oratoria přiřadíme vyšší bodovou hodnotu než provedení písničky. V Ose se tak děje podle Přílohy č. 1 Rozúčtovacího řádu, kde jsou taxativně určeny body pro jednotlivé typy skladeb v závislosti na jejich stopáži. Bodovací tabulky, které byly po sametové revoluci převzaty z německé Gemy, zjevně nezohledňují pouze rozdílnost stopáží. Zřejmě přihlížejí i ke kompoziční náročnosti jednotlivých typů skladeb a nejspíše i k pravděpodobné četnosti jejich provedení. Napsat oratorium je obvykle mnohonásobně pracnější než napsat písničku. A zatímco písnička je leckdy hrána i několikrát denně, k provedení oratoria dochází velmi zřídka. To byly nejspíše důvody, proč tvůrci tabulek přiřadili čtyřicetiminutovému oratoriu 1680 bodů, tedy 140krát více než dvanáctibodové písničce.

Třetí důležitou vlastností bodového systému je, že umožňuje diferencovat honoráře podle způsobu užití. Asi všichni autoři cítíme rozdíl, zazní-li naše skladba na koncertě, anebo je-li užitá na taneční zábavě. Koncertního provedení si ceníme více, a proto je tomuto užití přiřazen vyšší koeficient, který ve výsledku generuje vyšší honorář. Rovněž je

logické, aby byla při rozúčtování zohledněna velikost inkasa z akce. Za „čárky“ z malé akce s inkasem v řádu stokorun by měli autoři dostat menší honoráře než za provedení na velké scéně s inkasem v řádu desetitisíců. Oba tyto aspekty jsou zohledněny v tabulkách 5.2. c) Rozúčtovacího řádu, kde jsou tzv. inkasní koeficienty pro tři kategorie užití: a) užití na koncertech, b) užití živé hudby v rámci jiných programů a c) pro užití taneční či jako kulisa.

Posledním parametrem, který Osa při rozúčtování zohledňuje, je počet skladeb užitých na akci. Jestliže hlášení z koncertu obsahuje více než 25 skladeb, je při výpočtu honoráře použit degresivní koeficient dle tabulky 5.2. a) Rozúčtovacího řádu.

OSA tedy sleduje:

- jakou má užití dílo bodovou hodnotu
- jak bylo dílo užit, zda na koncertě, v jiném programu, anebo k tanci
- jaké bylo inkaso z akce
- zda počet nahlášených skladeb nepřekročil limity uvedené v tabulce 5.2. a)

Známe-li korunovou hodnotu bodu, honorář za užití skladby se vypočítá takto:

- Vezmeme bodovou hodnotu své skladby – tu zjistíme prostřednictvím Infosy na stránce Moje díla. Předpokládejme písničku s 12 body.

- Předpokládejme koncertní užití s inkasem 1 tis. Kč. Z tabulky 5.2. c) Rozúčtovacího řádu zjistíme, že inkasní koeficient má hodnotu 4.
- Předpokládejme, že nahlášeno bylo méně než 26 skladeb, a tedy degresivní koeficient z tabulky 5.2. a) se neuplatní.

Potom bodovou hodnotu skladby (12b) vynásobíme inkasním koeficientem (4) a korunovou hodnotou bodu (pro rok 2010 je pevná KHB = 1,81 Kč/b). Tak vypočítáme honorář vyplácený Osou.

$$12b \times 4 \times 1,81 \text{ Kč/b} = 86,88 \text{ Kč.}$$

Za provedení jedné písničky na výše specifikovaném koncertě s inkasem 1 tis. Kč vyplácí Osa autorům honorář 87 Kč. Jestliže na koncertě zaznělo 20 takovýchto písniček, Osa vyplatí $20 \times 87 = 1740,-$ Kč, tedy více než dvojnásobek inkasa po odečtení režie.

Jestliže na koncertě s tímtož inkasem 1 tis. Kč zazní 15 jazzových skladeb v průměru se 60 body, Osa vyplácí autorům

$$15 \times 60b \times 4 \times 1,81 \text{ Kč/b} = 6516,- \text{ Kč.}$$

Jestliže na koncertě s tímtož inkasem 1 tis. Kč zazní 10 komorních skladeb z oblasti vážné hudby v průměru se 180 body, Osa vyplácí autorům

$$10 \times 180b \times 4 \times 1,81 \text{ Kč/b} = 13032,- \text{ Kč.}$$

Jak vidíme na tomto příkladu, Osa vyplácí za koncerty často mnohonásobně více, než zinkasoval. Kde se berou zdroje financí?

Zřejmě největší část jich pochází z nekoncertního užití. Koncertní koeficienty (tab. 5.2. c)) jsou několikanásobně vyšší než koeficienty nekoncertní (hudba jakou součást programu či taneční užití), a tak za taneční zábavu rozúčtovává Osa naopak mnohem menší honoráře, než je inkaso z akce. Jestliže na taneční zábavě s inkasem 750,- Kč je užit 30 dvanáctibodových skladeb, Osa vyplatí na honorářích pouze

$$30 \times 12b \times 0,5 \times 1,81 \text{ Kč/b} = 325,80 \text{ Kč.}$$

Další část dotací pochází z akcí, z nichž se nepodaří získat playlist. Tyto tržby posilují KHB a zvyšují honoráře skladeb, jejichž užití se zachytit podařilo.

Svou roli jistě budou hrát i další vlivy, avšak podrobnější analýzu peněžitoků uvnitř procesu rozúčtování živé hudby zatím k dispozici nemáme.

V příštím Autor In se stejně podrobně podíváme na rozúčtování rozhlasového a televizního vysílání. I tady Osa rozúčtovává od letošního roku s pevnou KHB.